

П Р О Т О К О Л

a_1956_004404

№ 23

Днес, 28. II. 1956 г. се състоя заседание на Художественния съвет, на което присъствуваха др. др.: Ф. Филипов /председател, др. директор е болен/, Ст. Сърчаджиев, Г. Каракашев, Кр. Мирски, М. בניеш, Н. ЛИЛЕН, Ст. Тончев, засл. арт. Коджасашев, Д. Бочев, Л. Дюстабанова, засл. арт. Ст. Каралайбов, М. Колчакова. /Др. Икономов, в Русе, Н. О. Масалитинов е освободен от съвета, ИВ. Димитрова ~~имаше~~ има лекции/.

Дневен ред: 1. Обсъждане на българската пиеса "Паяжина" от Валери Петров и Емил Манов.

2. Доклад от гл. режисьор за художественото ниво на спектаклите /отложи се, понеже гл. режисьор не е получил отговор от всичките режисьори по въпроса за смяна на някои непълноценни дубльори в свои постановки/

3. Режисьорско експозе на "Салемския процес" от др. בניеш.

М. בניеш - Това са някои основни положения, някои мисли по повод постановката на "Салемския процес", чиято премиера е определена за 15 март. Пиесата се работи малко ненормално и малко трудно във връзка с болестта на Иван Димов и във връзка със заетостта на някои действащи лица, което се знаеше от постановчика, но сега, като се освободиха, работата тръгна по-добре.

Това ^{не} е малко събитие за нашия театрален живот, както ~~и~~ беше голямо събитие излизането на "Майка на своите деца" с другарката Ружа Делчева, която след

дълго отсъствие отново се яви на сцената. Същото е с др. Иван Димов, който за сега не е още добре, другарте знаят, но има надежда, че това ще е едно хубаво завръщане на другаря Иван Димов.

Фаст е написал такова мото към романа "Сако и Ванцети", в което се казва, че той е посветил книгата на онези храбри американци, които предпочетоха затвор и смъртта, отколкото да изменят на принципите на страната, която обичаха, и на хората, с чието доверие се ползуваха. Тоя епиграф с пълно право може да се отнесе и към нашата пиеса, която рисува един героичен живот, една схватка между силите на мрака и на светлината. Най-съществено в пиесата е обвинението, което властта отправя към прогресивните граждани, че те са говорили с духове и вещици. Пиесата има няколко названия: "Сурово изпитание", "Лов на вещици", които отговарят на различните преработки, направени от Артур Милер, които отразяват все по-ясно неговата остра и по-определена позиция срещу хората, които спускат непрогледен мрак над неговата страна. Вариантът, по който играем, е взет от сп. "Театр", от който сме изпуснали само един разговор между Проктор и Абигайл и някои ремарки на автора за историческия фон на пиесата. Пиесата "Всички са мои синове" е също от А. Милер и вие знаете този автор. На времето беше подложена на много остра критика тази пиеса, като обвиниха автора, че в нея той е заменил социалния проблем с морален проблем. Тия критики не бяха съвсем прави. Сега в Съветския съюз имат ясно определено становище спрямо него. В № 2 от "Новий мир" е отпечатана друга негова пиеса "Смъртта на търговския пътник" - по своята форма много оригинална пиеса. Действието ^{се развива} в два плана: в реално сегашно време и в минало, като тук двата плана се вклиняват ~~жжж~~ един в друг, така че разкриват ясно, как малкия човек попада в збоятите колела на капитализма, в неговия водовъртеж, от който не може да се измъкне.

"Салемският процес" е построена върху историческия материал по едно дело, което на времето е било много шумяло. Действието се развива в град Салем, недалече от днешния град Бостон през 1692 г. Всичко почва от една обикновена случка - прилошава на едно малко момиче, като играело в една гора и оттам се появяват слухове, че имали вещици. Образува се процес, при който 19 души биват осъдени на смърт и обвинени, че са имали връзка с тъмните сили, с дявола. След 20 години делото, разбира се, бива ревизирано и някои от жертвите реабилитирани, но фактът си е факт - това дело остава като страшен кървав спомен в американската история. С пресъздаването на този исторически факт Милер казва много важни съвременни истини, неща, които го вълнуват - главно това е неговият гневен протест, който го е накарал да се заеме с написването на тази пиеса, неговата омраза срещу мракобесието.

Имайки пред вид това, ние в работата си над пиесата, сме се стремели да спазваме тая историческа правда от края на 17 век и да напомним, че има много тясна връзка между тогавашните власти и сегашните им последователи.

Проузвайки и давайки в костюми, в реквизит, в мебел обстановката на това време - 200 години след откриването на Америка и 100 години преди борбата за американска независимост, ние се стремим да разкрием тежкия живот на народа, тънещ в глад, мизерия и болести, далеч от Метрополията, от Англия. От епидемии са измирили цели колонии. Колонистите са били хора гонени, поради своите религиозни убеждения, дори техните внуци са преследвани поради това, че са били закърмени с ненавист срещу мрака на реакцията. Но в собствения си Салем, в тая ивица от крайбрежието, наречена "Нова Англия", те са образували своеобразна държава, където държавна и религиозна власт са били много тясно сплетени една в друга. Салемците са се старали да преследват всички ония, които не са им вярвали, които са повеждали борба срещу тежките данъци срещу ограбванията на фермерите. В това сурово, трудно време са се раждали борци. Още по-интересното е, че това е било след времето на Шекспир - хората са идвали от Англия, където е имало висока култура. Салем е имал характер на провинция, до която късно са стигали идеите на хуманизма

на революцията, разтърсващи английския остров.

Политическите идеи, вложени в "Салемския процес" ни става още по-ясни, като прочетем ^{книгата} ~~широко~~ на Матусоу, който е съдействувал в началото да бъдат хвърлени десетки хора в тъмниците; след това той сам изпада в съмнения, в колебания, разкайва се за всичко, което е извършил и написва книгата "Лъжесвидетелят", в която разобличава методите на американския съд и как са впитани в ~~идеите~~ ^{съдебни процеси} много хора, набеждани са невинни хора в скроени престъпления, как именно такива свидетели след това са бивали повикани на съд и осъждани за лъжлива клетва. Неговата книга е изиграла огромна роля в борбата на прогресивните хора **Вж Америка.**

Пиесата на Милер е написана с много голяма сила, с голямо драматургическо майсторство. Още от първата стъпка почват да текат стремителни събития, които правят зрителя ~~един~~ ^{един} участник, и не го оставят докрая. Поставят се най-~~важни~~ ^{остри} проблеми ~~и въпроси~~, пиесата е много конфликтна и разкрива еднакво любов и омраза, преданство и предателство, мрак и светлина.

Милер, пишейки тази пиеса, вероятно е имал пред вид делото "Юлиус и Етел Розенберг", което развълнува целия свят. Американските реакционери убиха тези хора, които до последния момент не се поддадоха на уговорките на техните съдии да признаят вината си, за да спасят живота си, да спасят кожата си. Те предпочетоха да умрат, но да запазят своето човешко достойнство и да останат честни пред поколенията. Мисли из последните писма на "Юлиус и Етел Розенберг" се преплитат в последните думи на Джон Проктор.

Идеята за правдата, за честността - това е лайт-мотива на цялата пиеса. "Истината, ето от какво се страхувате, тя е, която ви пари, от която се боите!"

В работата по тази пиеса ние трябваше да се ~~лири~~ преборим с някои неща, които не знам дали сме получили - това е /и Художественият съвет ще види като дойде/ тоя мистицизъм, който идва от тия вещици, измислени от господстващата клика с цел да се разправи с хората, които ѝ са неудобни и да смаже недоволните. По своя

характер това е народна трагедия и затова ние сме искали, да когато работим да се чувствава не само това, което става между четирите стени на сцената, а и това, което става навън - страшната трагедия, която изживява тоя народ.

Краят е страшен, това е голяма трагедия. Ние сме вмъкнали или смятаме да вмъкнем музика, когато Проктор отива на смърт, за да се получи малко оптимистичен край.

Ф. ФИЛИПОВ - Вие чухте мислите на другаря Бениеш, около постановката, в която се развиват събитията, поводът, по който е написана пиесата във връзка с нашата съвременност, как той мисли да проведе някои моменти от пиесата, като смъртта на Проктор.

Ние сме убедени, че режисьорът трябва да прави съвсем свободно своята експликация. Ако някой иска да се обясни нещо или той да даде някои пояснения, да се изкаже.

Г. КАРАКАШЕВ - Аз бих искал да чуя малко повече по това как се третира пиесата на сцената, да се каже за някои образи нещо.

ХР. КОДЖАБАШЕВ - Един практически въпрос - да сменим заглавието, да не излиза "Салемския процес", с такава име, с каквото се игра в ~~Благоевград~~ ^{Коларовград} защото сега има един саламски процес, да не ни се смеят.

КР. МИРСКИ - Аз много харесах това, което каза Бениеш, но то не дава възможност за някаква критика на постановката, не ни дава представа за това - каква ще бъде постановката.

М. АНДОНОВ - Аз гледах пиесата в Коларовград. Там няма успех, пропадна. Аз, разбира се, не мога да го сравня самошния театър със Софийския. Най-вече пропадна, защото мледият режисьор не можа да се освободи от тоя мистицизъм, не можа да заговори на по-достъпен език с публиката и тъкмо затова по радио "Свободна Европа", което едни са чули, се обаждало три пъти. В първото обаждане не са казали, че комунистите ~~ж~~ погрешно дават американските пиеси, втори път пак, и третия път дават анализ на

образите подробно. Накрая на две женски главни роли се откраднаха костюмите преди премиерата.

КОДЖАБАШЕВ - Много мъчни роли са. ~~Има много мъчни роли~~ Нищо не е пресилено при нас.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ - В какво се изразяваше там ~~мистичизма~~ мистицизъм?

ХР. КОДЖАБАШЕВ - Външен живот е даден.

М. АНДОНОВ - Режисьорът търси едно ~~напълно~~ ^{напълно} говорене: "Кажете, дъще моя..."

М. БЕНИЕШ - Както каза другаря Коджабашев всеки един от образите, даже и най-малкият, е очертан много остро и с много голяма сила от автора - както положителните, така и отрицателните образи, които в работата си сме се старали да дадем не с една боя, а с богати интонационни различия и в отношенията им един към друг. Особено внимание сме обръщали на отрицателните образи. Ние сме искали да покажем, че това са обикновени хора, които в действията си са страшни, защото те не могат да ~~живеят~~ не действуват така, както мислят, защото има неща, по-силни от тях, които определят тяхното поведение. Стремели сме се постепенно да разкрием тяхната индивидуалност; също и в положителните образи да се очертаят етапите на тяхното развитие - как се затвърдява у тях борческата сила, енергията, волята.

Така се сплитат обстоятелствата, че от един малък човек, в тези условия става необикновен. Пиесата върви така, че отначало не могат да се разберат съотношенията на силите и постепенно се открояват двата лагера, ~~живи~~ като разризът се уголемява толкова, че става пропаст, в която трябва да загине един от тях - моралната победа остава у Джон Проктор и неговия лагер.

Избрали сме музика на ~~Върдел~~ ^{Върдел} - английски композитор от онова време. Мислехме за Бетховеновия Егмонд, но е много популярен.

Ф. ФИЛИПОВ - Тази ще е много по-близка по време.

ХР. КОДЖАБАШЕВ - Как ти се струват женските роли?

Тръгнаха ли, дават ли ти надежда?

М. БЕНИЕШ - Женските образи са много силни в тая пиеса, а актрисите досега не са играли такава роля, която /Абигайл/ е доста отговорна за тях /Жени Божинова и Мила Павлова/. Но резултатите, които имаме, дават надежда, че ще направят ролята.

ХР. КОДЖАБАШЕВ - Мила Павлова се фръцка малко.

М. БЕНИШ - Оформлението е много удобно за актьорите, то е също в черно и кафяво повече, свързано с тоя бит и с народната трагедия. Аз моля на 7 или 8 Художественият съвет да дойде и види постановката.

Ф. ФИЛИПОВ - Значи на 7 съветът ще гледа репетицията на "Салемският процес". Сега, другари, да разгледаме пиесата "Паяжина" от Валерий Петров и Ем. Манов. Има думата др. Лилиев, като представител на Литературното бюро при нас.

Н. ЛИЛИЕВ -

Какво се иска от едно драматическо произведение? Присъствието на един автор. А в нашата пиеса дори са двама. Свърва в тия двама драматически автори - Валерий Петров и Емил Манов - пристъпих, когато почнах да чета тяхната пиеса; с вяра, че от тяхното произведение може да се получи представление, ~~жакетина~~ ^{с нея}, пристъпвам и сега, когато трябва да кажа своето мнение.

По-добре е, разбира се, пиесата да не бъде кръстена на "драма", да не се преследва мисълта, че трябва да се напише непременно "драма"; по-добре е да се обърне по-голямо внимание на пестеливостта на изразните средства, като се спази заветът на старите, големи автори от миналото, колкото износени и да ни се виждат тяхните думи: "Пиши само затова, за което не можеш да не пишеш - пиши само тогава, когато не можеш да не пишеш".

Едно драматическо произведение трябва да има значителност на изобразяваните жизнени явления, върху които може да се изгради истинска реалистическа пиеса да има образи - положителни, отрицателни, в развитие, епизодически лица - в чиито жизнено-драматически конфликти да се разкриват техните характери.

Пиесата на Валерий Петров и Емил Манов, действието на която става в наши дни, не е лишена от верни жизнени

Дълго се протака разрешението на въпроса със статията, а още Чернишевски отбелязва, като необходимо условие, не "както и да е замислена или колкото сама по себе си да е известна подробност - сцена, характер, епизод - но, ако не служи за най-пълният израз на основната идея на произведението, тя вреди на неговата художественост." В нашия случай е пострадала реалистическата същност на образите, създадени от двамата автори, значителността на изобразяваните жизнени явления, всяко отклонение от които води към неуспех.

Късно Искра разбира, какъв човек е Брезин /с.8, VII/ когато всичко е ясно още в самото начало. Всички действащи лица говорят повече, отколкото трябва. Авторите слагат точки повече, отколкото е необходимо. Нищо не остава за нас, читателите, да добавим. Много подробности трябва да отпаднат - хубави сами по себе си, но ненужни за цялото. И този език на действащите лица, взет на места направо от устата на всеки срещнат, потребен ли е за произведение, което се разиграва между писатели, музиканти, естети? - нали авторите трябва да постигат всяка дума както "художникът - баграта," да се стремят да дават "отсенки на жизнена логика", да създават не "словесна еквилибристика", а - идеи и характери? - да не злоупотребят с думи, с които дори веднаж да си послужим е много - "мижитурка" и т.н.? Към "удивителната точност," с която подобни думи са записани в пиесата на нашите автори, ~~да~~ да се прибави и необходимия художествен такт.

От друга страна, да се обърне внимание на диалога, който при драмата изхожда от характера, а не - от словото както е при другите словесни художествени произведения, дето диалогът има по-скоро илюстративен, а не - действителен характер.

Най-после, краят на пиесата да не напомня пиесата "Любов" - дали за Димитровград или за Родопите ще отпътуват главните действащи лица не е ли все едно? Не е ли по-важно тяхното активно участие в жизнените събития?

С голяма любов са дадени образите, рисувани в развитие-образът на Ленко, например. Живо са нарисувани корейчето Ма-Ей, Митю, Анелия, Новачкова. Създадени са правдиво, жизнено, с необходимата идейност, човешки характери, върху които може да се опре една истинска реалистическа пиеса. Тъкмо за една реалистическа пиеса не е необходимо голямото "разточителство" на нашите автори, в което са удавени техните хубави намерения. Чалага се преди всичко съкращение, - и то чувствително! - на пиесата, при което намесата на режисьора не би била излишна. Винаги, когато млади автори са се спирали на драматическо произведение и са решавали и те да опитат дарованието си в този извънредно мъчен литературен род, съм си спомнял думите на Станиславски:

"Чуя ли, че някой драматург пише нова пиеса, аз вече почвам да се вълнувам. По цели дни мисълта ми неволно се връща при него, спомням си произведенията, които е написал вече - неговите сполуки и неуспехи. Почва да ме измъчва любопитство. За какво ли пише в новата пиеса нашият драматург? Какви лица участвуват в нея? Понякога просто ми се иска физически да проникна по невинен начин в неговия кабинет и през рамото му да погледна ръкописа, който е пред него на масата. Но невъзможно ми е да сторя това. Уви, аз не мога да проникна по невидим начин; дори да имах способността безпрепятствено да прониквам в потайните кътчета на авторското творчество, далеч не съм убеден че предивременното запознаване със замисъла на писателя би принесло полза и за двамата ни. И моето въображение би пламнало. Аз бих видял по свой начин развитието на сюжета и характерите, бих почнал да съветвам... Между това, няма нищо по-опасно от страничната намеса в творческия процес на рожданието на художественото произведение. Трябва да се чака! Да бъдем търпеливи." И по-нататък: "Пак с такава страст, ако не с още по-голямо любопитство, се нахвърлям на това, което ми се съобщава за пиесата на млад, никому още неизвестен автор. Сладък Стратта на откривателя живее в мене, откакто ние с Владимир Иванович "открихме" за себе си Чехов, ~~кжмива~~ после Горки! ~~открихме~~"

Колко съблазнително е да участвува в подобни "открития" оня, който има възможност да направи таланта на писателя достояние на обществото! Аз изпитвам истинско въздвижение, когато до мене стига слух за млад, талантлив писател, който опитва за пръв път силите си като драматург."

В статиите на Н. Горчаков, печатани в "Советская культура", под надслов "К. С. Станиславски и проблемът драматургии", се привеждат тия бележити думи на Станиславски, които отпосле се отправяли като жив укор към днешните ръководители на Московския художествен академичен театър и на редица други театри в Москва и Ленинград. Тия думи се въртят в ума ми, когато се решavam да заключа, че предивременно съм се запознал със замисъла на нашите млади автори.

Значи пиесата трябва да се подложи на нова редакция от страна на самите автори. В този ѝ вид моето мнение е, че не би могла направо да послужи за целите на Народния театър.

КР. МИРСКИ - Аз доста отдавна четох пиесата, обаче трудно бих се решил да я прочета повторно. Това е така може би защото тя е много отрупана с подробности. Това, което казах ~~дажжжж~~ не значи, че ^{не} намирам пиесата хубава. Тя има много достоинства по всички линии на драматургията. ~~Трябва да видим~~ ~~живичко~~ всичко в една композиция, нещо, което много ^{по} ясно би могло да ~~жи~~ бъде. Много хубава, много интересна пиеса, но тепърва има още да се поработи, да се премахне излишното, за да се получи едно нормално драматургическо произведение в сравнение с това, което сега прилича на една безформена маса.

СТ. КАРАЛАМБОВ - Пиесата четох много отдавна и почти съм я забравил. Темата е много интересна и затова, че действително в нашия ~~живич~~ нов, социалистически живот има хора, издигнати наши общественици, които помислиха, че Девети септември е дошъл само за тях и такива хора трябва да се бият. Има доста скучна повествователност, но има живи образи - и на Дора и на Матев /?/. Какви недостатъци виждам: претрупаност в драматургическия материал, отделни действия завършват съвсем произволно и необичайно, съвсем неочаквано пада завесата, разоблачаването на враговете е неубедително. Не може в един миг с един единствен аргумент

да се отворят очите на един писател, какъвто е Кръстев. От тоя хубав, чист образ авторите правят в последна сметка един честолюбец, който в болезненото си увлечение се превръща в своего рода индивидуалист. Обаче тук има общо взето толкова интересен материал, че смятам, че от това, което е предложено от авторите, ако се работи повече, ще стане интересна пиеса.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ - Много ми напозня на "Любов", но това не ме плаши, понеже в Москва има много "Московски характерчета", които вървят все пак с успех. Тук няма страшно. Пиесата има добри качества, но тук трябва сериозно да се поработи, за да се облекчи и се извади тоя свеж материал на преден план, за да се индивидуализират някои образи. Струва ми се, че би могло да стане хубава пиеса, но сега, в тоя си вид, тя не е готова за работа.

ХР. КОДЖАБАШЕВ - За да прочета два пъти пиесата, аз мисля, че е поради това, че тя е с качества българска пиеса, на която трябва да се погледне с особено внимание, да се направи от нея с помощта на театъра, респ. режисьор и автори - по-завършена и по-сценично убедителна. А материал за това има много.

Пиесата е съвременна с интересен сюжет - младият поет Ленко Павлов е с качества на силна идеализирана личност /не знам имаме ли ги сега такива млади интелекенти - па макар и поети, но театърът трябва да ги показва за пример и възпитание./Но, ако аз не познавам сега такива - в миналото ги имаме и може би пак театърът ги е възпитал, като им е показал за пример характери от чуждите пиеси, които бяхме принудени да играем.

При преработката Ленко Павлов трябва само с най-ярки и неразводнени сцени да се покаже, особено в любовта му към Искра. Човек, който много философствува с любимото момиче, е лекомислен, публиката ще му се смее, няма да му повярва, че той е човек на място, с характер, с непреклонна воля. Отношението на другите лица спроти него трябва да бъдат с непринудено уважение отначало до момента на разрива, особено на стария писател Кръстев и неговата

жена, която го третира като свое момче - но все пак в нежността ѝ да има респект от личността му. С приятелите си той може да си позволи шега, да им търпи глупости, дори той да се мъчи да бъде като тях във време на шеги или веселие. Сериозният човек при мъка, напил се, в пияното си състояние е способен на най-големите глупости, дори и безобразия, от които, като изтрезнее, много се срамува, дори и в себе си. Тъй че в V картина Ленков е напълно приемлив. Корекция трябва да претърпи и жената на Кръстев - макар и възрастна жена тя не бива да е толкова простовата - може би е бивша учителка. Трябва да бъде по-годе по-образована.

Езикът трябва много да се поправи. Не е верно, че така, както е даден това е говорим език. Сцената на българския театър това не може да понася! Думи като "асъл", "перна", "ама пък", "нула внимание" и мн. др. Фразите често са натрупани с излишни думи, уж за по-лесно изказване, а те затрудняват актьора да ги изрече а публиката - леко да ги възприеме и разбере.

Много умува в говора си отрицателния герой Брезев - той като е философ по професия, не трябва да е и толкова книжен в репликите си. Интригантите по-малко приказват - действуват с похвати, с подхвърляне на реплики, защото и Брезев за да е истински враг, и той трябва да е умен интелегент, а не скучен бърборко. Той дори Искра успява да увлече.

Другите лица са интересни, живи образи и актьорите много ще ги обикнат.

Общо пиесата е много дълга - представление повече от 4 часа. Има много нещо за съкращение и от това евентуален спектакъл би много спечелил.

Не ми харесват някои финали, които убиват края на сцените. При един сполучлив финал на първа картина напр.: - "Тоя Стаменов лъже!"

- От де знаеш?

- Зная, аз я написах.

- Ленко!

- Ти? /Пауза, всички гледат, впили очи в Кръстев

Завеса

А то след тая ~~жа~~ изненада - хоп дядо Матей замърморва "А, ти ли си, синей мой Бруте... Та ставаше дума за археолозите. Да ви разправя един виц. Един археолог... и тогава пада завесата. Лошо!

Не сценично. У Чехов го има често, но действието свършва там миньорно, а не при силно възбуждение на действащите лица.

Втора картина е просто без никакъв финал така както е продължено действието след интересното и весело недоразумение с Новачкови: за методите на саденето на царевичката, защо да не спре действието тук? Ефектно! След тоя весел край ~~да~~ идат една страница повтарящи се реплики и нищо не допринасят. Има само една ценна мисъл, която може да се вмести преди края.

Финалът на четвърта картина е добър. Пета ~~ж~~ малко по-ефектна трябва да свърши. Краят е удачен и силен.

Повтарям: четвърт от пиесата трябва да се съкрати за нейно добро.

Пиесата има и много хумор, а това е едно ценно качество за всяка пиеса. Дано авторите не са много самоуверени и послушат нашите режисьори, но боравят със сцена и знаят кое може и кое не може и какво трябва да се направи, та да стане представление, което да се играе 100 пъти.

М. КОЛЧАКОВА - Аз намирам, че повода да се разкрият недостатъците в нашето общество и специално в буржоазния свят е съвсем незначителен - тая статия се протака от начало до край. Не мисля, че това е достатъчно интересен повод, за да се занимават толкова картини. Има интересни образи, но какво ми направи впечатление не знам защо този дядо Матев ми прилича на дядо Кольо от "История на една любов", от "Персонално дело" изобщо на тия герои от съветските пиеси, не ме убеждава, че е народен, наш човек. Вижда ми се пренесено от съветската драматургия - непременно ще бъде несретник стар ерген, но не свой.

Много е простовата жената на писателя. Не може да бъде такава тази, която е вървяла преди Девети септември рамо до рамо с него, а ~~пикажжж~~ жените на нашите другари твърде много им приличаха, бяха им истински другари, макар, че някои може да се отказаха сега от тях.

Това не е език на поет, макар че Валерий Петров е добър поет, а и Емил Манов пише добре.

Образът на писателя не ми направи впечатление на свеж, хубав образ, той е дори идеализиран, защото аз се съмнявам, че има такива млади поети, които така лесно биха пренебрегнали квартирата и жителството си в София. Неубедителен е образа.

После Писателският съюз го чествува, дава му се правителствена награда на човек, който се е откъснал от живота. Нима Партийната организация не е забелязала неговите забезки. Не ме убеждава, че този писател е реален образ, затова ми се вижда, че е Донкихотовщина воюването на този Ленков срещу тази статия.

Аз мисля, че нещастieto на всички хора, които пишат на съвременна тематика е, че се мъчат да създават конфликти, а при нас намаляха големите сблъсквания, класовата борба. Тук има повече място за фейлетони, комедии, защото няма големи конфликти. Други неща ни вълнуват сега: проблемите за строителството, семейството, щастието, възпитанието.

Харесва ми образа на помощник-министершата, приятелите на Ленков, по-скоро отрицателните образи.

Така че аз не виждам в тази пиеса в този вид, както е с тези конфликти, с тези проблеми, които разрешава, да стане вълнуващ спектакъл за нашата съвременна интелгенция в България.

Н. ЛИЛИЕВ - Но ние тези автори не трябва да ги изпущаме.

~~ЯВНО~~ Т. БОЧЕВ - Аз прочетох пиесата и никак не ми хареса. Една пиеса се чете за 3 часа, а аз тази я четох три дена и си казах: "Тежко и горко на този режисьор, който ще я постави." ~~ЯВНО~~ След речта на другаря Вълко Червенков особено, аз си казах: "Явно, че в Писателския съюз има някакви нередности." Тази пиеса е под възможностите на тези писатели, това казвам, понеже познавам и двамата. Това за тази статия би могло да се изнесе във вестник или на съвещание, но не да се напише пиеса.

Г. КАРАКАШЕВ - Смятам, че има материал, от който да се ~~направи~~ ^{направи} спектакъл. Приемам бележките на другаря Караламбов, Верно, че по-малко действуват и повече приказват героите, малък е поводът на действието. Трябва да има малка връзка между дъщерята и Брезин, а от това човек има нужда за разнообразие на типажа, но да не се изкарва врагът толкова ефтин, малко формалист да се даде.

Всички много парадират с партийната си принадлежност. Постоянно напомнят: "Комунисти сме" с приказките си, с песните си. Има такива хора с такава слабост.

Бих желал да се приемат поне половината от препоръките и смятам, че ще стане хубава пиеса.

Не бива, разбира се, авторите да смятат, че бързо театърът ще вземе пиесата. Това са значителни автори и те могат да я поправят.

ХР. КОДЖАБАШЕВ - Заслужават голямо внимание.

Л. ДОСТАБАНОВА - Аз мисля, че всички другари от Художествения съвет са се отнесли твърде сериозно към тази пиеса, като се има пред вид, че това са едни от изтъкнатите хора в нашата литература. Аз пиесата просто я откраднах от другаря Лилиев и започнах да я чета с много голям интерес, но пиесата мъчно се чете. Дали защото няма остър и ярък конфликт, който да увлича четещ или защото е претрупана, но такава ми е впечатлението.

Аз искам да отговоря на някои другари, които казват, че поводът е дребен. Вероятно авторите са си поставили за задача да разкрият един двубой между старото и младото поколение. За да покажат такъв двубой поводът може да е много дребен - едно познанство, едно събитие или нещо друго. Но как този двубой ще се разрази в това произведение? - аз мисля, че тук е майсторството, което авторите трябва да вложат в своето произведение. Никъде аз не срещнах никакво сериозно ~~из~~ ^{из}стълкновение, при което да се хванат гуша за гуша, такава ярко сблъскване. На мен никак не ми хареса и просто грозно ми прозвуча този Брезин. Когато четях на мен ми се деляха авторите един от друг. V картина е написал Валерий Петров, която ~~най~~ ^{най} харесах - тя е за сатиричен спектакъл. Жената също много

ми хареса /Новачкова/. Но аз пак искам да кажа, че трябва да се разкрие ярко темата на двубоя между старото и новото поколение писатели и да се получи победата на новото. Ако авторите са си поставили тази задача, трябва да поработят сериозно. Мисля, че с тези препоръки на другарите от Художествения съвет и с помощта на другаря Бениеш, не трябва да се отстранява тази пиеса от театъра. Да се работи по нея, да се знае, че театърът е насочил вниманието си към тази пиеса, за да няма в нашия производствен репертоарен план неизвестни.

М. БЕНИЕШ - Тук се очертаха няколко становища: едни другари смятат, че пиесата е лоша и не заслужава внимание и всичко, което казаха като отрицателно зачеркна положителните ѝ качества; други смятат, че има качества и трябва да претърпи сериозна преработка, но с оглед да ^{не} влезе в репертоара на театъра в най-близко време.

Аз съм говорил с авторите и сам работил с тях доста дълго време.

Те казаха, че са написали тази пиеса, защото са искали да кажат някои неща, които са ги вълнували не само като писатели, а и като граждани. Не смятат съвсем завършена пиесата и ще вложат много от своите сили за нейната преработка.

Много радостно е това тяхно желание, като се има пред вид, че това са добри писатели, които могат да намерят приложение навсякъде, при положението, каквото е сега, а именно, че трудно се печелят автори. Те не за никакъв хонорар са написали пиесата, а защото не са могли да мълчат, вълнували са ги някои неща.

Аз смятам, че някои другари дадоха не много верна преценка за тая пиеса. Аз знам какво са искали да разкрият авторите в нея - те са искали да напишат една пиеса, в която няма диверсанти, няма ярко открити врагове, няма напълно положителни и напълно отрицателни образи. /М. КОЛЧАКОВА - А Брезин какъв е?/ Няма напълно грешни и напълно безгрешни, така, както е в живота. Има хора, които не са

диверсанти, а се плетат в краката ни и пречат. Тоя враг, с който си се бил в жестоката схватка преди Девети септември, после се оказва, че е в теб. Изграждането на новия човек е много трудно и става с цената на много остри стълкновения.

Тук някои говорят за близостта на пиесата с "Любов". Аз смятам, че има голяма разлика. Както и това, че образът на лекаря бил чужд - много близък образ е и какъв богат живот има в него, той е типичен за нашата действителност. Човек. Значи ли, че всичко у нас е загаснало, че няма никакви пориви?

Върху какво според мен трябва да се поработи сериозно от авторите? - върху финалите има още да се работи с режисьор. Смятам, че любовта между тия двама души трябва да се уедри. Валерий Петров има всички качества да направи любовта по-лирична, богата, разнообразна, за да се възлунув зрителя за съдбата на героите. Аз смятам, че е необходимо доста да се съкрати пиесата, да се стегне, да се поработи върху езика. Смятам, че езикът е много жив, много динамичен, много органичен. /СТ. СЪРЧАДЖИЕВ - Много претрупан е./

Смятам, че трагедията с Кръстев не е малка и я има у много наши писатели, големи писатели, но стигат до кръстопът, пресъхнал е изворът и трябва да се яви някакъв сериозен тласък. /М. КОЛЧАКОВА - Да отидат при хората, за които пишат, - казва Шолохов. /Шолохов цитира големи писатели, но знами ли, че няма истина в неговите думи?

На авторите трябва да се каже ясно, че пиесата ще се приеме или заслужава вниманието на театъра да я работи. Инак, да се каже "Дайте сега да поработите, после ще я приемем", не бива.

СТ. ТОНЧЕВ - Аз смятам, че на пиесата предстои сериозна преработка, за да се освободи от недъзите в езиково отношение, по-сериозен конфликт да се намери. Трябва да се има пред вид, че това са автори, които за пръв път пишат пиеса. По всичко изглежда, че за тази преработка другарите ще имат сили, още повече, те заявяват безпретенциозно, че това не е последния им вариант и че нямат

големи амбиции - може в този театър, а може и в друг да се постави. Да се направи така само, че да не се получи скучно приказване за големи проблеми, на големи теми, а пък публиката да не слуша.

Ф. ФИЛИПОВ - При нас идват вече талантиливи автори, които искат да се опитат да напишат драматическо произведение, отговарящо на техния ръст и на изискванията на новия наш зрител. Тези двама автори са едни от най-талантиливите наши писатели - Валерий Петров и Емил Манов. Единият от тях е вече утвърден като драматически автор, подготвя и Стършелови представления и др. и нашите изисквания трябва да бъдат към тях такива, които да съответствуват на техния талант. По отношение на конфликта, претрупаността, финалите на картините, образите на Брезин и др. изискват значителна работа и смятам, че Бениеш подценява авторите, които ние много ценим, като иска да се обвържем предварително с тях.

Аз смятам, че на авторите трябва да се даде този протокол на Художествения съвет и след представяне от тях на нова редакция, а не нов вариант, /това ще бъде за тях много лесно/, тяхната творба ще се даде на Литературното бюро, в което за помощ ще се включи и другарят Бениеш. Пиесата да се готви за българския театър и, ако стане хубава, да влезе в репертоара на Народния театър.

Нашето Литературно бюро трябва да се подсили и с писмени рецензии да представя пиесите на Художествения съвет - кои са за работа в театъра, и кои - за работа с авторите.

Споделя ли се моето предложение? /СТ. СЪРЧАДЖИЕВ - Да.
М. КОЛЧАКОВА - Да./

За репертоара направихме общо събрание, устроено от нашата Партийна организация и управлението беше в помощ, но то не си изпълни своята задача и затова получи много съвети, много укори и ние там се забавихме, но аз не знаех, че другарят директор така тежко се е разболял.

Ще назначим комисии, които да представят на управлението по-малък репертоар и ако имат да кажат нови предложения, към тези, които ръководството обяви. В 50 % ще се стремим към застъпване на българската драма. Показателите на които трябва да отговаря репертоарът са:

1. Идеино звучение
2. Актьорско покритие
3. Режисьорско. --
4. Жанрово разнообразие

Г. КАРАКАШЕВ - И физическа възможност на двата театра да се справят с този репертоар.

Ф. ФИЛИПОВ - Смятам, че инициативата на партийната организация е много навременна и насоките, които даде за комисии беше много правилна.

Какво е състоянието на другаря директор?

Л. ДОСТАВАНОВА - Той е получил начало на инфаркт, лекарите, които са го гледали от Правителствената болница се много безпокоят и препоръчват да има спокойствие.

Ф. ФИЛИПОВ - Добре е да отидат двама другари от Художествения съвет, да му засвидетелствуват любов и уважение.

ХР. КОДЖАБАШЕВ - Да се разреши въпросът с неговия дубльор в Герака, защото пиесата не може да чака един месец.

Ф. ФИЛИПОВ - В ролята на Майката съм дал дубльорство и съм говорил с Магда Колчакова. За Герака лично аз съм говорил с директора и съм му предлагал да му бъде дубльор Никола Попов, Никола Узунев - и преди и след заминаването му за Съветския съюз, но той казваше, че режисьорът не ги виждал в тая роля.

Но сега да почакаме, защото, ако научи, може да го разтревожим.

ХР. КОДЖАБАШЕВ - Напротив, ще се радва, понеже финансовият план няма да пострада.

СТ. СБРЧАДЖИЕВ - Кога ще разпределяме ролите на "Бай Ганю"?

Ф. ФИЛИПОВ - На следващото заседание ще разгледаме въпроса за "Бай Ганю".

ПРЕДСЕДАТЕЛ :

/Ф. ФИЛИПОВ/

РЕШЕНИЯ

ОБСЪДЕНИ ВЪПРОСИ НА ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ ОТ

28. II. 56 г.

1. В сряда, 7. III. Художественият съвет ще гледа репетицията на "Салемския процес".
2. Да се даде протокола на авторите, които да нанесат бележките, направени от членовете на съвета и да представят нова редакция /не нов вариант/, която ще се даде на Литературното бюро за работа. В него за тази пиеса ще се включи и др. Бениш. Пиесата да се готви за българските театри, а ако стане хубава, ще се включи в репертоара.
3. На 2. март ще заседават три комисии по репертоара с председатели: др. др. Н. Лилиев, Ф. Филипов и Кр. Мирски, които ще предложат подходящи съветски, български и западни пиеси.
4. Да се помисли и определи дубльор на Герака-Темелков.
5. На срещата с представителите от Писателския съюз и вестниците да присъствуват и членовете на Художествения съвет /3. III т.г./

ДИРЕКТОР /Филипов/